

Englands Landbrug og obligatorisk Minimalløn.

Af

A. Høyer.

Der er noget ved hele den social-reformatoriske Sturm- und Drang-Periode, England for Tiden gennemløber, som paa en Gang fremkalder Beundring og Uro. Man kan saaledes ikke andet end beundre den aandelige Kraftudfoldelse, som ligger bag dette Arbejde, den Dristighed, hvormed man søger at komme Samfundsonderne til Livs, og den næsten kyniske Stringens, hvormed man drager de praktiske Konsekvenser saavel af de gennemførte som af de paatænkte sociale Reforme. Men man kan heller ikke lade være med at føle en vis Uro over den Mangel paa evolutionistisk Sans, som denne Reformiver bærer til Skue. Slag i Slag tilføres der det engelske Samfundslegeme den ene store Dosis af nye Ernæringsmidler efter den anden, uden at man giver sig Tid til at undersøge, hvorledes det sociale og økonomiske Stofskifte derefter foregaar. Der er noget umodent, noget den engelske Folkeandremmed, ved den Iver, hvormed alle Skavanker skal fjærnes. Man har lært af Kolonierne og af Tyskland, hvorledes visse Systemer kan virke, men man synes ikke

at tage i Betragtning, at den gode Virkning af disse Systemer i høj Grad afhænger af, at de indkapsles i Samfundet saa varsomt som muligt, og at de derefter udvikles Skridt for Skridt, indtil deres relative Fuldkommenhed er naaet.¹⁾

Dette gælder ikke mindst den stedfindende Udvikling af det obligatoriske Minimallønsprincip. For knapt $4\frac{3}{4}$ Aar siden (1. Jan. 1910) traadte Trade Boards Act 1909 i Kraft, og c. 200000 Arbejdere — hovedsageligt Kvinder og Børn — skulde herefter have deres Arbejds løn fastsat under offentlig Medvirkning. I Juni 1913 — $3\frac{1}{2}$ Aar efter — skriver Board of Trade i en officiel Beretning om Virkningen af Trade Boards Act: »Loven har kun været i Virksomhed i $3\frac{1}{2}$ Aar, og en stor Del af denne Tid har nødvendigvis maattet anvendes til Forarbejder ved Oprettelsen af Lønningsnævnene, og det udtales derefter: In these circumstances it would appear to be premature at the present time to attempt to give an account of the ultimate effects of the Act on the trades to which it has been applied. Hvis der bag denne Udtalelse ligger en Henstilling om at gaa frem med Varsomhed paa dette Omraade, saa har den i alt Fald ikke fundet Gehør i den lovgivende Forsamling. Det politiske Publikum fordrer Brød og Skuespil, og i Henhold til en Provisional Orders Confirmation Act (Maj 1913) blev 150000 — 200000 nye Arbejdere draget ind under Loven. Naar hertil kommer, at det obligatoriske Minimallønsprincip allerede Aaret forud forsøgsvis var blevet indført i Kulmineindustrien for de underjordiske Arbejders

¹⁾ Et ypperligt Eksempel paa en saadan organisk udviklet Socialreform er især den tyske Sygeforsikring.

Vedkommende, saa tør man vel nok udtale, at det i alt Fald ikke er paa Grundlag af bundfældede Erfaringer, at den videre Udformning af denne nye og originale Institution finder Sted.

Og hvis man tror, at der nu skal være et lille Pusterum mellem Injektionerne, en Overvejelsens Stund, inden det næste Skridt frem, saa gør man Regning uden den engelske Landarbejderklasse, som allerede for c. 20 Aar siden fik politisk Valgret, og hvis økonomiske Frigørelse nu i Almindelighed anses for bydende nødvendig ikke alene af Hensyn til Klassens sociale Eksistens, men ogsaa af Hensyn til selve Landbrugets Fremtid. Og alle politiske Partier er enige om, at Midlet hertil eller — hvad der vel er det samme — Prisen for Landarbejdernes Stemmer er intet mindre end den obligatoriske Minimalløn.

Bevægelsen ser altsaa — anskueliggjort med Tal — saaledes ud: Først 200000 Arbejdere under Trade Boards Act, saa 800000 Arbejdere under Kulmineloven, derefter yderligere 150000 à 200000 Arbejdere under Trade Boards Act og nu — hvis Systemet faar Gyldighed for Landbruget — 600000 Landbrugsarbejdere. Altsaa 1.7 Mill. Arbejdere under tvungen Lønfastsættelse i Løbet af 4 à 5 Aar!

For Englands økonomiske Livs Skyld og for Sagens egen Skyld maa det haabes, at de højtspændte Forventninger, som næres til Minimallønsprincipet, ogsaa maa vise sig at gaa i Opfyldelse, og det ikke blot ved en varig Forbedring i Arbejdernes sociale Livsforhold, men ogsaa ved en Stigning i Fagenes Produktivitet og en Nedgang i Arbejdsstandsningernes Antal. Ellers bliver Skuffelserne unødigt store, naar Reaktionen

engang indtræder, og det samme vil blive Tilfældet med Ansaret hos de Mænd, som nu pousserer denne Sag videre og videre frem, forinden de endnu kender the ultimate effects on the trades to which it has been applied.

II.

I det Kompleks af sociale Landboreformer, som Englands nuværende radikale Regering har bebudet at ville fremsætte, og som kommer til at gribe overordentlig dybt ind i hele Landbefolkningens Interesser lige fra den fattigste Landarbejders til den største Godsejers, ligger Tyngdepunktet uden Tvivl i den paatænkte obligatoriske Lønordning, idet de øvrige større Reformforslag som f. Eks. Spørgsmaalet om Ordningen af Boligforholdene og om offentlig Omregulering af Forpagtningsafgiften i Virkeligheden kun er organiske Udløbere af selve Minimallønsreformen. Som orienterende Baggrund for denne skal der i det følgende gives en kort Redegørelse for Landarbejdernes økonomiske og sociale Livsvilkaar.

Den nuværende Landarbejderbefolkning er de forkrøblede Rester af de Smaabrugere, Selvejere saavel som Fæstere, der mistede deres Jord i den saakaldte Sammenlægningsperiode, som tog sin Begyndelse tidligt i det 18. Aarhundrede, og som kulminerede med The General Enclosure Act of 1845. Det erkendes vel nu i Almindelighed, at denne Bevægelse var en økonomisk Nødvendighed, fremkaldt som den blev af de aabne Markers Forsvinden og den kollektive Jorddrifts Afløsning af den individuelle. Men det erkendes ogsaa, at det i ingen Henseende var en økonomisk

Nødvendighed, at denne Forandring foregik paa en saadan Maade, at den fattige yderligere forarmedes, og den velhavende berigedes, eller at Bonden forvandlede til en modløs, nedbrudt og uselvstændig Lønarbejder«. Denne Proletariseringsproces er en fuldbyrdet Kendsgerning allerede i det andet Decennium af det 19. Aarhundrede. Navnlig i Korntoldsperioden (1815—1846) skal Landarbejdernes Tilstand have været fortvivlet. I den efterfølgende Frihandelsperiode bedres Livsforholdene imidlertid stadigt, ikke fordi Landbrugets egen Tilstand er i Opgang; men fordi udenfor liggende Aarsager (Anlæg af Jærnbaner, almindelig industriel Fremgang, Kolonisation, Guldfund o. s. v.) bidrager til at affolke Landdistrikterne. Arbejdslønnen stiger og Stigningen fortsætter sig — selv efter Agrarkrisen i 70'erne — lige ned til Begyndelsen af det 20. Aarhundrede. Fra 1871 til 1902 stiger Lønnen med 20.9 % og i samme Tidsrum synker Prisen paa Hvede med 51.4 %.

Dette relative Velvære for den engelske Landarbejderklasse i den sidste Halvdel af det 19. Aarhundrede er i sig selv en naturlig Forklaring paa den ringe Opmærksomhed, hvormed man omfatter Klassens sociale Forhold. Sindene er optaget af de industrielle Problemer, og er der Tale om Landbruget, saa er det Forpagterne, d. v. s. Produktionsforholdene, hvorom Interessen samler sig. Men den Forbedring, som finder Sted i Livsvilkaarene, er dog ikke i nogen Maade tilstrækkelig til at holde Arbejderne fast ved Landbruget. Nedenstaaende Oversigt viser — med 10 Aars Mellemrum — Tilbagegangen i Antallet af Landbrugsarbejdere og Faarehyrder i England og Wales fra 1851 og til 1901.

1851.....	1 110311	1881.....	830452
1861.....	1 098261	1891.....	756557
1871.....	923332	1901.....	609105

Som det ses, er Klassens Opløsning foregaaet med en Hastighed, der næsten virker forfærdende. I Løbet af 50 Aar er den blevet halveret, og i samme Tidsrum synker Landbefolkningen som Helhed fra 8.9 til 7.9 Mill. Mennesker. Det er navnlig efter 70'ernes Begyndelse, at Nedgangen tager Fart, og Grunden hertil maa søges i den Omstændighed, at der til de tidligere nævnte ydre Aarsager til Landflugten kommer visse indenfor selve Landbruget virkende Aarsager, nemlig dels Indførelse af arbejdsbesparende Maskiner, en Faktor, som dog næppe er særligt fremtrædende, dels den med de faldende Hvedepriser følgende Overgang fra Kornavl til Græsavl, altsaa fra en mere til en mindre intensiv Driftsform. Man søger at reducere sine Driftsomkostninger ved at reducere sin Arbejdskraft og gør derved efterhaanden over 100000 Arbejdere overflødige.

I den nu forløbne Del af det 20. Aarhundrede er Tilbagegangen dog ophørt, og Antallet af Landarbejdere anslaaes nu til omtrent det samme som i Aaret 1901. Men samtidig er ogsaa Opgangen i Levofoden standset. Vel er Lønnen steget i denne Periode, omend kun langsomt, men Priserne paa Fødemidlerne er gaaet langt stærkere i Vejret, saa at den reelle Arbejds løn faktisk er blevet reduceret. Det er denne Omstændighed, som er den rent umiddelbare Aarsag til de sociale Landboreformers Fremkomst netop nu, og i den Række Betænkninger, politiske Brochurer og videnskabelige Afhandlinger, som i den Anledning har

set Lyset, tegnes der et karakteristisk Billede af Landarbejdernes Liv, saaledes som det bestemmes af deres Arbejds-løn, Arbejdstid, Boligforhold og de sociologisk-psykologiske Vilkaar, hvorunder de lever.

Den sidste officielle Undersøgelse over Arbejds-lønnen i det engelske Landbrug refererer sig til Aaret 1907 og omfatter 15800 Landbrugsvirksomheder med 50459 voksne fuldt arbejdsdygtige Arbejdere, som til Stadighed beskæftigedes i Landbruget. Alle Sæson- og Lejlighedsarbejdere faldt altsaa udenfor den paa-gældende Undersøgelse. Hovedresultaterne for Englands Vedkommende fremgaar af nedenstaaende Oversigt.

Arbejdets Art	Antal Landbrugsarbejdere i 1907	Den normale Gennemsnitsugeløn udbetalt i rede Penge Kr.	Ekstrafor-tjeneste og Naturalydelsesnes Værdi pr. Uge Kr.	Samlet ugentlig Gennemsnitsfor-tjeneste Kr.
Faarepasning.....	23366	14.32	3.30	17.62
Kvægpasning	85099	14.47	2.70	17.17
Hestepasning.....	154382	13.72	3.15	16.87
Alm. Landbrugsarbejde.....	356221	13.05	2.70	15.75
Tilsammen...	619068	—	—	16.50

Som det ses af Tabellens sidste Kolonne, var altsaa Gennemsnitsugefortjenesten for en engelsk Landarbejder i Aaret 1907: 16.50 Kr. Lavest var Fortjenesten for de egentlige Landbrugsarbejdere, som tjente 15.75 Kr. om Ugen. Derefter fulgte Arbejdere ved Hestepasning med 16.87 Kr., medens Arbejdere ved Kvægpasning tjente 17.17 Kr. om Ugen. Højest var Ugelønnen for Faarehyrder, hvis Ugefortjeneste beløb sig til 17.62 Kr. En Sammenligning mellem Lønnen for de forskellige Grupper lader sig ikke foretage, dels fordi Pasning af Dyr anses for et mere kvalificeret

Arbejde end det almindelige Landbrugsarbejde, dels fordi Arbejdstiden er forskellig ved de forskellige Arter af Arbejde.

Den engelske Landarbejders Indtægt er i Oversigten delt dels i den i rede Penge udbetalte Normalueløn dels i den fra Ekstra- og Overarbejde samt Naturalydelse hidrørende Fortjeneste. Den normale Pengeueløn udgør gennemsnitlig $\frac{4}{5}$, den øvrige Fortjeneste $\frac{1}{5}$ af hans Indtægter.

Gennemsnitslønnen for hele England giver maaske et mindre karakteristisk Billede af de virkelige Forhold, dannet som den er af de stærkt varierende Gennemsnit for de enkelte Distrikter. Efterfølgende Oversigt viser derfor Distriktslønnens Maximum og Minimum indenfor de enkelte Landsdele:

	Alm. Landbrugsarbejde		Hestepasning		Kvægpasning		Faarepasning	
	Max. Kr.	Min. Kr.	Max. Kr.	Min. Kr.	Max. Kr.	Min. Kr.	Max. Kr.	Min. Kr.
Nordl. Distrikter	17.32	17.17	19.67	18.37	20.47	18.52	22.72	18.07
Yorkshire, Lancashire og Cheshire	18.00	17.10	20.02	16.12	19.65	17.37	19.12	17.77
Nord- og Vest-Midlands Distrikter	18.37	14.62	18.67	15.52	18.82	15.75	19.50	16.12
Syd-Midland og østl. Distrikter	18.22	13.42	19.50	15.22	18.52	15.00	19.50	15.67
Sydøstl. —	16.95	15.00	18.07	16.20	18.67	17.02	19.05	16.72
Sydvestl. —	15.97	14.40	16.65	14.55	17.02	15.45	17.70	16.05

Indenfor samme Landsdel hører saaledes en Variation paa mellem 3 og 4 Kroner i Distriktsugefortjenesten ingenlunde til Sjældenhederne. I 16 af samtlige 39 Distrikter var Ugefortjenesten over 16.20 Kr., i 8 Distrikter mellem 15.30 Kr. og 16.20 Kr. og i de øvrige 15 Distrikter under 15.30 Kr. Ja selv indenfor samme

Distrikt, fra Forpagtergaard til Forpagtergaard, viser der sig meget stærke Svingninger i Arbejdslønnen.

Ogsaa med Hensyn til Lønniveauets Beliggenhed i de forskellige Dele af England giver Tabellen interessante Oplysninger. Det er saaledes i de sydøstlige og sydvestlige Distrikter, at Arbejdslønnen er uforholdsmæssig lav; den stiger derpaa, efterhaanden som man bevæger sig op gennem Landet, og naar sit typiske Maximum i de nordlige Distrikter. Forskellen mellem disse og de sydlige kan man praktisk talt udtrykke saaledes, at Maximum i de sidstnævnte Distrikter er under eller højst lig Minimum i de førstnævnte Distrikter.

Et Billede af de individuelle Lønforhold kan man ikke danne sig paa Grundlag af den her foreliggende Undersøgelse, hvis Udgangspunkt er Gennemsnitslønnen indenfor de enkelte Landbrugsbedrifter. Det radikale Partis Landkomité har imidlertid i sin Betænkning gjort et Forsøg paa at kaste Lys over disse Forhold; men Komiteen skriver selv, at Resultatet — som meddeles nedenfor — »ikke kan gøre Fordring paa videnskabelig Nøjagtighed, men kun paa at give et tilnærmelsesvis rigtigt Billede af Situationen«.

Ugentlig Gennem- snitsfortjeneste	Antal almindelige Landbrugsarbejdere mellem 25 og 60 Aar	
	Absolut	i %
Under 14.40 Kr.	28352	13.1
Mellem 14.40 Kr.—15.30 Kr....	60243	28.5
— 15.30 Kr.—16.20 Kr....	40086	18.9
— 16.20 Kr.—18.00 Kr....	78785	37.3
18.00 Kr. og derover	3965	1.9

Efter denne Opstilling havde altsaa over $\frac{3}{5}$ af de almindelige Landbrugsarbejdere i England under 16.20

Kr. om Ugen at leve af, medens kun 1,9 % fik 18 Kr. og derover.

Siden Aaret 1907 er Lønnen kun steget svagt. I den officielle Arbejdsstatistik gengives Bevægelsen i Landarbejderlønnen i England og Wales fra Aarhundredets Begyndelse og indtil 1912 saaledes:

1900....	100.0	1910....	103.1
1907....	102.0	1911....	103.2
1908....	102.4	1912....	104.9
1909....	102.6		

Fra 1907 til 1912 har Lønstigningen altsaa været 2.8 %. Som isoleret Kendsgerning har denne Oplysning liden eller ingen Værdi. Den faar først sin rette Betydning ved at sidestilles med den tilsvarende Bevægelse i Detailpriserne paa de Varer, som indgaar i Landarbejderens normale Forbrug. Medens dette sidste foreligger officielt belyst, kendes intet til Detailpriserne i Landdistrikterne. Da det imidlertid tør antages, at disse bevæger sig paralelt med Bypriserne, har man ved Hjælp af disse og Mængden af de forskellige Fødemidler, som forbruges i en typisk Landarbejderhusholdning, beregnet følgende Pristal:

1900....	100.0	1910....	111.7
1907....	106.4	1911....	110.7
1908....	108.7	1912....	116.3
1909....	110.1		

Til en Opgang i Lønnen paa 2.8 % svarer altsaa en Opgang i Udgifterne til Fødemidler paa 9 à 10 %. Det maa dog her yderligere tilføjes, at Udgifterne til Klæder og Husleje — saavidt Oplysninger har kunnet fremskaffes — enten slet ikke er steget eller kun i ganske forsvindende Grad, ligesom det maa erindres, at Naturalforbruget spiller en ikke lille Rolle i Land-

arbejdernes Husholdning. Men selv naar disse Momenter tages i Betragtning, kan det dog med Sikkerhed udtales, at c. 60 % af Englands almindelige Landbrugsarbejdere har faaet den reelle Løn reduceret i Løbet af de sidste 5—6 Aar.

I nær Tilknytning til Spørgsmaalet om Landarbejdernes Løn staar Spørgsmaalet om deres Arbejdstid. Den sidste officielle Beretning om Arbejdsforholdene i Landbruget indeholder kun nogle almindelige Udtalelser om Arbejdstidens Længde. Der findes derimod i den radikale Landbokomité's Beretning en af Komitéen udarbejdet Oversigt over Arbejdstidens Længde indenfor 2120 Kommuner, og i Henhold hertil stillede Forholdene sig saaledes for de almindelige Landbrugsarbejders Vedkommende:

Netto-Arbejdsdagens Længde. Der arbejdedes:	Sommerhalvaaret Antal Sogne		Vinterhalvaaret Antal Sogne	
	Absolut	%	Absolut	%
Under 8 Timer	—	—	95	4.5
i 8 —	—	—	237	11.2
i 8½ —	195	9.2	805	38.0
i 9 —	181	8.5	323	15.2
i 9½ —	338	16.0	182	8.6
i 10 —	535	25.2	102	4.8
i 10½ —	682	32.2	177	8.3
i 11 —	98	4.6	—	—
i 12 — og over....	84	4.0	—	—
Saalænge det er lyst	7	0.3	199	9.4

I Sommerhalvaaret var Nettoarbejdstiden, d. v. s. Arbejdstiden eksklusive Spise- og Hviletiderne 10 Timer i ¼ og 10½ i ⅓ af samtlige Sogne. Det maa erindres, at det her drejer sig om den normale Arbejdstid. I Virkeligheden er Arbejdstiden meget længere, idet saa godt som alt, hvad Arbejderne tjener som Ekstratillæg (Høstpenge o. l.), kun er Betaling for Overarbejde. Ved Reguleringen af Arbejdstiden inden-

or Landbruget spiller navnlig Spørgsmaalet om halv Fridag om Lørdagen en meget stor Rolle. Overalt, hvor der findes en Landarbejderfagforening, er »Saturday halfholyday« et af de første Punkter paa Programmet. At Ordningen af dette Spørgsmaal navnlig frembyder store Vanskeligheder, hvor det drejer sig om Arbejdere beskæftigede ved Pasning af Dyr, siger sig selv.

Det synes — efter historiske Undersøgelser at dømme — som om Arbejdstiden i det engelske Landbrug stadig er blevet forlænget i Løbet af det 19. Aarhundrede: »En Otte-Timers Arbejdsdag for Landarbejdere var almindelig Sædvane i Slutningen af det 18. Aarhundrede«.

En direkte Følge af de bestaaende Lønforhold er den Form, hvorunder Boligspørgsmaalet har udviklet sig, og som er uden Sidestykke andet Sted. Sagen er den, at Landarbejderens Løn er for lille til, at han kan betale »a commercial rent«, d. v. s. en Husleje, der er saa høj, at det kan betale sig at bygge nye Boliger til Landarbejdere. Samtidig med at Udbudet af Huse tager af, har der efterhaanden udviklet sig den Sædvane, at c. Halvdelen af de engelske Landarbejderboliger lejes direkte ud af Forpagterne til Landarbejderen og mod en Betaling, som faktisk gør Brugen af Boligen til en Del af Arbejdslønnen, ja i mange Tilfælde er ethvert Spor af Husleje forsvundet, og fri Bolig — Boligtvang — følger med ved Ansættelsen som Landarbejder. For Arbejderne selv er der noget bestikkende ved den nuværende Ordning. De føler det altid som en Gevinst, at de boer billigt eller helt frit. Men til Gengæld kan det ikke be-

nægtes, at de »taber langt mere i Frihed og Uafhængighed end de vinder økonomisk«. Et saadant Afhængighedsforhold hører aldeles ikke hjemme i Nutiden, hvor de patriarkalske Samarbejdsformer kun er en Hæmsko paa en naturlig økonomisk Udvikling. Det er derfor af overordentlig stor Betydning for det engelske Landbrugs Fremtid, at Boligspørgsmaalet løses paa en tilfredsstillende Maade. Desværre er der for Tiden aldeles ingen Udsigt til, at Problemet kan løses ad naturlig Vej: gennem et paa privat Initiativ hvilende tilstrækkeligt Udbud af sunde og menneskeværdige Landarbejderboliger. Den første Betingelse herfor maatte nemlig være, at Arbejderne kunde betale en rentabel Husleje; men for at dette skulde kunne ske, maatte Arbejdslønnen forhøjes saa meget, at der aldeles ikke vilde kunne være Tale om, at det engelske Landbrug kunde bære de dermed forbundne Udgifter. Som et Overgangsstadium kommer man derfor næppe ud over en ad Offentlighedens Vej reguleret Boligpolitik.

Men det er ikke alene de her nævnte »Kniv- og Gaffelspørgsmaal«: den i Forhold til det engelske Prisniveau lave Arbejdsløn, den lange Arbejdstid og de ejendommelige usociale Boligforhold, som har skabt det engelske Landarbejderproblem. Det er ogsaa — hvad man navnlig i de senere Aar i stedse stærkere Grad betoner — de psykologisk-sociologiske Betingelser, hvorunder Landarbejderen lever sit Liv. Naar han er færdig med sit Arbejde, er hans Liv en ørkesløs Tomhed, en Tilstand af aandelig Goldhed, fordi ingen Opgaver hverken af faglig, politisk eller kulturel Natur tager hans Interesse fangen. Det er ikke saa meget Byernes Tilløkkelser som den totale Mangel paa

aandelige Incitamentter i Landdistrikterne, som driver Arbejderne bort derfra. Landflugten er derfor først og fremmest et Kulturspørgsmaal.

Det er selvfølgelig en ensidig Betragtning at stille de aandelige Motiver frem som primus motor. Paa det første Stadium af Landflugten er det sikkert de materielle Forhold, som er de bestemmende. Men naar det — som Tilfældet er — viser sig, at selv en Forbedring af de materielle Livsvilkaar ikke er i Stand til at standse Landflugten, saa er det naturligt at slutte, at Problemet baade har en materiel og en aandelig Side, og at denne sidste ogsaa maa tages i Betragtning ved dets Behandling.

III.

Tanken om at anvende det obligatoriske Minimal-lønsprincip som social Løftestang for den engelske Landarbejderklasse har fundet Tilslutning indenfor politiske Partier af næsten alle Afskygninger, hos Unionisterne, de Radikale, Arbejderpartiet og Socialdemokratiet og hos forskellige fremragende Socialpolitikere og Nationaløkonomer. Men Tanken er paa den anden Side ogsaa mødt med en Række Modargumenter, hvis Vægt og Betydning aldeles ikke kan undervurderes ved en objektiv Behandling af Problemet.

Den første Betingelse, for at man skal gribe til et saa ekstraordinært Skridt som tvungen Fastsættelse af Landbrugets Arbejds løn, maa være, at der foreligger velbegrundede Beviser for, at det er umuligt paa anden Vis at bringe Arbejds lønnen op til et Niveau, som sikrer Landarbejderen den samme menneskeværdige Livsstilling som den, hvorunder Industriens Arbejder-

befolkning gennemgaaende lever. Der peges her paa tre Momenter, som i Almindelighed viser sig at have en stimulerende Indflydelse paa Arbejdslønnen, nemlig Oprettelsen af Smaabrug, Dannelse af Fagforeninger og en almindelig økonomisk Opgang. Ingen af disse Faktorer har imidlertid indtil Dato haft en saadan Betydning for den engelske Landarbejders Livsforhold, at man vil kunne forvente heri at finde Midlet eller Midlerne til Spørgsmaalets endelige Løsning. Det er notorisk, at i de Dele af England, hvor Landarbejderne blot i nogen Udstrækning har haft Adgang til at blive Husmænd, har det formindskede Udbud af Arbejdskraft og Arbejdernes større personlige Uafhængighed medført en Stigning i Arbejdslønnen. Men selve dette Middel er i Sammenligning med det foreliggende Problems Omfang uden nævneværdig Betydning. Det er indtil Dato kun et forholdsvis ringe Antal Smaabrug, som er oprettede i Henhold til Small Holdings Act of 1908. Ved Udgangen af Aaret 1912 havde saaledes kun 5 % af samtlige Landbrugsarbejdere faaet Brug under Loven, og i adskillige Tilfælde er det slet ikke Arbejderne, men f. Eks. Landsbyhaandværkere eller Landsbyhandlende, som kommer i Betragtning.

Som en anden Faktor, der spiller en Rolle ved Lønnens Fastsættelse, er nævnt Fagforeningerne. Men heller ikke denne Institution har haft nogen Betydning for Forholdenes Udvikling. I Begyndelsen af 1870'erne lykkedes det ganske vist under Joseph Arch's energiske Agitation at faa dannet en National Union of Agricultural Labourers, hvis Medlemsantal i Aaret 1873 beløb sig til 72000 stigende i Løbet af et Aar til over 86000. Men straks derefter følger Reaktionen,

og i 1889 var Antallet af Medlemmer sunket til c. 4000. En svag Opgang kan derefter spores indtil 1894, saa gaar det paany tilbage med Organisationsbevægelsen, og først de to sidste Aar viser en stigende Interesse hos de engelske Landarbejdere for Fagforeningerne. De praktiske Resultater heraf har været forskellige Landardejderstrejker med paafølgende Afslutning af Tarifoverenskomster. Men Bevægelsen er for ung og spredt, til at man kan regne dermed som en Faktor af Betydning ved Løsningen af det sociale Landarbejderproblem.

Endelig kunde det tænkes, at en almindelig Opgang i Landbrugets økonomiske Forhold af sig selv vilde medføre en Forbedring af Landarbejdernes Kaar gennem en stigende Arbejds løn. Studiet af Arbejds lønnens Historie i det engelske Landbrug er overordentlig lærerig til Belysning af dette Spørgsmaal. Som foran kortelig omtalt har Arbejds lønnen i Løbet af det 19. Aarhundrede ganske vist bevæget sig op og ned paa lignende Maade som Lønnen indenfor den egentlige Industri. Men denne Bevægelse har aldeles ikke været parallel med Landbrugets egne økonomiske Svingninger, den har i det store og hele snarere været modsat disse, bestemt som den har været af Aarsager, som ikke staar i Forbindelse med Landbrugets egen Udvikling. Løns spørgsmaalet har derfor indtil nu ikke været et økonomisk, men et rent socialt Spørgsmaal. De lønstimulerende Faktorer har været for svage til at bringe Arbejds lønnen op paa det Niveau, hvor den saa at sige af sig selv indkapsler sig som en økonomisk Driftsomkostning og som Følge deraf tvinges til at bevæge sig i Takt med

Landbrugets Konjunkturer. I denne Kendsgerning ligger maaske det bedste Forsvar for den Vej, man nu søger at betræde for at løse Landarbejderproblemet i England. Det maa dog her tilføjes, at denne Motivering for Indførelse af obligatorisk Minimalløn i Landbruget taber en Del i Vægt i de saakaldte blandede Distrikter, hvor Konkurrencen med Industrien allerede nu har drevet Lønnen betydeligt højere op mod dens økonomiske Ligevægtspunkt, end Tilfældet er indenfor de rene Landbrugsdistrikter.

Idet man altsaa er nogenlunde klar over, at man ikke kan forvente en almindelig Opgang i Landbrugets Arbejdsløn, saaledes som Forholdene for Øjeblikket stiller sig, uden at gribe til kunstige Forholdsregler, er det ganske naturligt, at man har vendt sin Hu til det obligatoriske Minimallønssystem i Haab om, at det Held, som tilsyneladende har fulgt Systemet indenfor Industrierne under Trade Boards Act, ogsaa vil følge det i Landbruget. Der er imidlertid fra forskellige Sider rettet en meget kraftig Indsigelse mod en saadan Følgeslutning med den Motivering, at Landbrugsproduktionen er underkastet andre Love end den industrielle Produktion. Det er derfor ingenlunde givet, at de Midler, som er anvendelige ved Reguleringen af Arbejdsforholdene i Industrien, uden videre lader sig overføre til Landbruget. I den egentlige Industri vil Virkningerne af en Forøgelse i Produktionsomkostningerne som Hovedregel give sig Udtryk i en større Intensitet (forøget teknisk Produktivitet), fordi det stigende Udbyttes Lov her virker i al sin Renhed. Nu viser ganske vist det sidste Udviklingsstadium indenfor Landbruget en stigende Tendens til at gaa over til

intensivere Driftsformer, men Spørgsmaalet om, hvorvidt man her er inde paa den rette Vej, er endnu kun lidet afklaret. Selv de ivrigste Tilhængere af de sociale Landboreformer i England erkender, at »there is a good deal of dispute about this«. En almindelig Forhøjelse af Arbejdslønnen i Landbruget kan derfor meget vel tænkes at give Stødet til en Tilbagevenden til en mere ekstensiv Driftsmaade, saa at Landmændene, i Stedet for at sikre sig det samme Udbytte som tidligere ved en Forøgelse af Driftsudgifterne, søger at indvinde det formindskede Udbytte ved en tilsvarende Reduktion af Driftsudgifterne. For Englands Vedkommende turde Faren herfor være saa meget større, som det engelske Landbrug siden 70'ernes Begyndelse netop har valgt denne Fremgangsmaade og mødt de faldende Priser paa Korn med Opgivelse af Korndyrkning for Græsavl, en Omlægning af Produktionen, der som nævnt har kostet 100000 Landarbejdere deres Brød. Frygten for at Minimallønsinstitution skal fremme denne Bevægelse er levende: »There seems no doubt that this is a danger which cannot lightly be ignored«, skriver Regeringspartiet i sin Betænkning, og mange Forpagtere — navnlig de mindre godt situerede — anser en yderligere Overgang til Græsavl som uomgængelig nødvendigt.

Som Modvægt herimod fremhæves det, at Stillingen indenfor det engelske Landbrug nu er en anden end for en Menneskealder siden, og at de engelske Forpagtere nu har en bedre Forstaaelse af Fordelene ved den intensive Drift end da. Det turde dog være tvivlsomt, om man virkelig tillægger disse Momenter nogen afgørende Betydning. Hvis man nemlig var

ganske sikker paa, at en Forøgelse i Driftsomkostningerne var den Smørelse, der — som Forholdene ligger i Øjeblikket — skulde til for at give det økonomiske Maskineri en større Hastighed, og at Følgen heraf vilde vise sig i en almindelig Forøgelse af Nettoudbyttet, saa havde man næppe grebet til saa radikale Forholdsregler som at ville give Forpagterne Adgang til om fornødent at faa deres Forpagtningsafgift omreguleret af det Offentlige. For den Spænding i Maskineriet, som fremkaldes ved den kunstige Forhøjelse af Arbejdslønnen, og hvorom man ikke med Sikkerhed ved, at den vil blive udløst gennem en stigende Produktivitet, indretter man altsaa en Sikkerhedsventil, hvorigennem man kan overvælde Byrderne ved Arbejdslønnens Forhøjelse fra Forpagterklassen til Godsejeren; men i samme Grad som dette finder Sted, i samme Grad forsvinder ogsaa Udsigten til, at Lønforhøjelsen — saaledes som Tilfældet skal have været i Industriene under Trade Boards Act — indirekte fremkalder en intensivere Produktionsordning. Naar dette er sket i de paagældende Industrier, saa hidrører det netop fra, at Producenterne paa Grund af Konkurrencen ikke har kunnet vælte Lønforhøjelsen over paa Konsumenterne og derfor har valgt den Udvej, som det stigende Udbyttes Lov tillader, nemlig at indvinde Produktionsfordyrelsen gennem intensivere Drift. Men for det første ved man ikke med Sikkerhed, om det stigende Udbyttes Lov virker i Landbruget, og dernæst har man givet Producenterne (Forpagterne) en direkte Anvisning paa at slippe for at gøre Forsøg i denne Retning ved at være dem behjælpelig med at vælte Byrderne over paa Jordejerne. Hvis dette virkelig

skulde vise sig at blive det væsentligste økonomiske Resultat af Minimallønnens Indførelse i Landbruget, saa vil Reformen næppe komme til at svare til Forventningerne. Det maa endvidere erindres, at mange af de nuværende Jordejere har købt deres Godser ikke for at faa et udbyttegivende Aktiv (mange af disse Godsejere er Industri- og Handelsmagnater), men af Hensyn til »feudal privileges, social position, and the like, and for the possession of a thing of natural beauty such as is many an old estate in this country«. Saadanne Godsers økonomiske Værdi er som Regel ringe; men deres »sentimental value« forøger ofte Salgsværdien med indtil $\frac{2}{5}$ deraf. Saafremt nu Minimallønnen yderligere formindsker Landbrugsindtægten af disse Godser, saa er der ingen Tvivl om, at deres Ejere helt eller delvis ophører med at drive Landbrug.

Der er forskellige andre uheldige Virkninger, som kan forventes at ville blive Følgen af den obligatoriske Minimalløn, og som derfor maa nævnes. Der er al Grund til at tro, at der vil indtræde en større Løshed i Arbejdsforholdene end nu, idet Forpagterne kun vil beskæftige Arbejderne, naar det er strængt nødvendigt. Man vil opgive den faste Arbejder for Lejlighedsarbejderen. Denne Tendens vil dog nok modvirkes noget af Fordelen for Forpagteren ved altid at have god Arbejdskraft til Disposition, og den vil ogsaa for en Del kunne modarbejdes gennem Lovgivningsbestemmelser om højere Arbejds løn for løse end for faste Arbejdere. Paa lignende Maade vil man ved en Bestemmelse om lavere Arbejds løn for svage og gamle Arbejdere kunne hindre, at disse skydes ud som uanvendelige.

Som en betydningsfuld Indvending mod Indførelse af obligatorisk Minimalløn i Landbruget har man endelig peget paa de overordentlig store tekniske Vanskeligheder, som en Fiksering af en almindelig Pengeløn maa frembyde paa Grund af de højst forskellige Former, hvorunder Lønnen udbetales. Man behøver saaledes blot at kaste et Blik paa det Spørgeskema, som anvendtes ved den sidste officielle Undersøgelse over Arbejdslønnen i Englands Landbrug, for at forstaa, hvilket Arbejde der paa dette Omraade vil blive krævet af Lønningsnævne. Man spurgte dels om den kontante Pengeløn, dels om Naturalydelser af enhver Art:

1) Den kontante Ugeløn for Aaret. 2) Tillæg for Akkordarbejde. 3) Ekstrabetaling for Hø- og Kornhøst. 4) Overarbejdspenge, Rejsepenge, Lammepenge o. s. v. 5) Frit Hus eller fri Have. 6) Kartoffeljord eller Parcel. 7) Fjerkræ, Frikørsel, Mel, Mælk og andre Fødemidler, Straa til Svin o. s. v. 8) Øl og Cider. 9) Kost og Logi.

I al Almindelighed maa det anses for heldigt, at Arbejdslønnens Udbetaling i Naturalier ophører, og i mange Egne arbejder saavel Forpagterne som Landarbejderne i god Forstaaelse paa at komme bort herfra. Der er dog visse Tjenesteydelser, som det vilde være ubehageligt for Arbejderne at miste, f. Eks. Pløjning af Kartoffeljorden med Forpagternes Redskaber, fri Tilkørsel af Kul o. s. v. Men for saadanne Ydelser vil Domstolene kunne fastsætte en bestemt ensartet Pris med Ret for Arbejderne til at modtage denne Betaling i Stedet for Tjenesteydelsen. Forpagterklassen som Helhed vil ogsaa kunne staa sig ved Naturallønnens Afløsning af Pengeløn af den Grund, at den offentlige

Mening i mange Tilfælde undervurderer Værdien af Naturalydelserne og derfor vil være tilbøjelig til at fælde en uretfærdig Dom om Landbrugets Lønforhold.

Hvor komplicerede end Lønforholdene ligger, nogen afgørende Hindring for Indførelse af Minimalløn i Landbruget er der absolut ikke i denne Omstændighed.

IV.

En dyberegaaende Behandling af Minimallønsproblemet indenfor Landbruget fører ganske naturligt til Forsøg paa at opstille en Minimumsstandard for Landarbejdernes Levefod. Jo mere Forholdet mellem den obligatoriske Minimalløn og de sociale Livsforhold, hvorover den dækker, afklares, desto lettere bliver det for Lønningsnævnene at udføre deres Opgave. Den hidtil bestaaende Minimallønslovgivning i Australien, i Amerika (paa en enkelt Undtagelse nær) og i England har i Taushed forbigaaet denne Side af Opgaven og overladt til Lønningsnævnene selv at bestemme, ud fra hvilke Synspunkter Lønnens Fastsættelse skal ske.

Under den nu stedfindende Diskussion om Landbrugets Minimalløn har man med større Styrke end tidligere opstillet Kravet om en legal Definition af dette Begreb, samtidig med at man som Vejledning hertil har opstillet Beregninger over det Mindstemaal af Indtægt, som er nødvendigt for en Landarbejder, for at han skal kunne opretholde saavel sin egen som en Gennemsnitsfamilies fysiske Standard. Allerede i Aaret 1903 søgte den socialøkonomiske Forfatter P. H. Mann med Assistance af Seebohm Rowntree paa Grundlag af en Undersøgelse i Landsbyen Ridgmouth at fastslaa en Minimumsstandard for Føde, Husleje, Klæ-

der og andre Fornødenheder. For Fødemidlernes Vedkommende kom han til det Resultat, at følgende ugentlige Udgifter for en Landarbejderfamilie var det absolute Mindstemaal:

Manden	2 Kr. 70 Øre
Konen	2 Kr. 70 Øre
Unge Mennesker over 16 Aar..	2 Kr. 70 Øre
Børn fra 8—16 Aar	2 Kr. 03 Øre
Børn fra 3—5 Aar	1 Kr. 88 Øre
Børn fra 0—3 Aar	1 Kr. 88 Øre

Bl. a. ved Hjælp af denne Skala opstilledes nedestaaende Oversigt, repræsenterende den absolut nødvendige Mindsteudgift pr. Uge:

	Føde	Hus- leje	Andre Fornøden- heder	Tilsam- men
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1 Mand eller 1 Kvinde	2.70	0.00	1.50	5.10
1 Mand og 1 Kvinde	5.40	1.35	2.10	8.85
Mand, Kone og 1 Barn	7.43	1.35	2.63	11.41
Mand, Kone og 2 Børn	9.45	1.35	3.15	13.95
Mand, Kone og 3 Børn	11.48	1.35	3.68	16.51
Mand, Kone og 4 Børn	13.50	1.35	4.20	19.05
Mand, Kone og 5 Børn	15.53	1.35	4.73	21.61
Mand, Kone og 6 Børn	17.55	1.35	5.25	24.15
Mand, Kone og 7 Børn	19.58	1.80	5.78	27.16
Mand, Kone og 8 Børn	21.60	1.80	6.30	29.70

Sammenholder man den i Aaret 1907 for samtlige engelske Landarbejdere fundne Gennemsnitsugeløn: 16.50 Kr. med den her opstillede Skala, ser man, at den faktiske Løn nøjagtig svarer til en Minimalløn for en Familie med 3 Børn. En anden Standard, offentliggjort i Aaret 1905, sætter Minimum til 18.23 Kr. ugentlig, men hertil maa yderligere lægges Udgiften til Øl, Tobak, Forsikring og Fornøjelser, hvorved Minimum forhøjes til 20.33 Kr. Naar det nu erindres, at Priserne paa Livsfornødenheder i de sidste 10 Aar er steget meget stærkere end Arbejdslønnen i Englands sydlige og østlige

Distrikter, saa kan man ikke afvise Paastanden om, at Landarbejderne og deres Familier i disse Distrikter i det store og hele er underernærede.

Den nyeste og mest omtalte Studie over de engelske Landarbejders Livsforhold er Seebom Rowntree og May Kendall: *How the Labourer lives* (1913), der giver Resultaterne af en Bearbejdelse af 41 Landarbejderbudgetter. Den ugentlige Gennemsnitsudgift til Føde udgjorde 10.35 Kr. Hovedindtrykket af Undersøgelsen er, at Indtægten kun er i Stand til at dække Udgifterne til Føde, Kul og Husleje. Til de øvrige Fornødenheder bliver der saa godt som intet tilovers. Rowntree undersøger dernæst, om de af Arbejderne forbrugte Fødemidler indeholder tilstrækkeligt Ernæringsstof til at opretholde Familiens fysiske Standard. Han gaar her ud fra, at 125 g Æggehvite og 3500 Kalorier vil være tilstrækkeligt for en Landarbejder og kommer da til det Resultat, at 24 % af hans Familier ikke faar tilstrækkelig Ernæring. Om Rowntree og Kendall nu ogsaa har truffet det rette Maal for Ernæringsmængden, er det ret vanskeligt at dømme om. Der hersker nemlig endnu blandt Ernærings-Fysiologerne ikke saa lidt afvigende Anskuelse om det nødvendige Forbrug af Æggehvite, Fedt og Kulhydrater, ligesom der er Uenighed om, under hvilken Form disse Stoffer skal tilføres Organismen¹⁾. Men selv om Videnskaben

¹⁾ I »Handbuch der Hygiene« opstiller saaledes Munk i »Einzelernährung und Massenernährung« (Bd. III pag. 84) en Oversigt over den Mængde Æggehvite, som forskellige Fysiologer angiver som normalt for en midaldrende Mand, normal Vægt, ved let Arbejde, og her varierer Mængden fra 85 g til 137 g. I »Süddeutschen Monatsheften« skriver Otto Conheim (S. 253—254, 1905): »Ein Landarbeiter hat schwere körperliche Arbeit

endnu er usikker paa dette Omraade, saa er der dog næppe nogen Tvivl om, at det er ad denne Vej, man skal frem for rationelt at kunne fastsætte den Minimumslevetod, hvorpaa en obligatorisk Minimalløn bør hvile.

Ud fra de her nævnte Undersøgelser kommer den af The Fabian Society nedsatte Komité til det Resultat, at Minimallønnen eksklusive Udgiften til Huslejen maa fastsættes til 18 Kr. ugentlig. Hvis Landarbejderen tillige skulde kunne betale en passende (rentabel) Husleje, maatte denne Løn yderligere forhøjes med 4.50 Kr. til 22.50 Kr. Komitéen er imidlertid fuldstændig klar over, at det engelske Landbrug aldeles ikke vil kunne bære de dermed forbundne Byrder, og den anser det derfor som passende straks at fastsætte Minimallønnen til 20.70 Kr., idet Forskellen, 1.80 Kr., skal udgøre Statens Andel af Huslejen, indtil Lønnen er naaet til det Punkt, da Landarbejderen selv er i Stand til at betale en Husleje, der gør det muligt for det private Initiativ med Fordel at bygge nye Landarbejderboliger.

Den radikale Landbrugskomité gør vel ikke Forsøg paa at fastsætte en almindelig Minimalløn, men foretager derimod en Række højst interessante Undersøgelser over, hvad det vil koste det engelske Landbrug, hvis Lønnen for Landarbejdere mellem 20—65 Aar fastsættes til henholdsvis 16.90—18.00—20.25 Kr., samt hvorledes en saadan Lønforhøjelse vilde virke paa Nettoafgiften til Jordejeren, under Forudsætning af at den sidstnævnte skulde bære Halvdelen af Lønforhøjelsen.

zu leisten und bedarf daher einer Nahrung die ihm 5000 Kal. am Tage liefert«. Det er 1500 mere end Rowntree regner med.

Nedenstaaende Oversigt viser Resultaterne for Landbruget i England og Wales under ét¹⁾:

	Mill. Kr.
1) Den samlede Netto-Forpagtningsafgift af Agerbrugsland	c. 445
2) Den samlede Arbejdsfortjeneste for 405588 Arbejdere mellem 20—65 Aar	c. 345
3) Merudgiften ved en Forhøjelse af Arbejdslønnen for Arbejdere mellem 20—65 Aar til	
16.20 Kr.	c. 10 ³ / ₄
18.00 Kr.	c. 37
20.25 Kr.	c. 83 ³ / ₅

Som det heraf fremgaar, vil Merudgiften til Arbejdsløn, naar denne fikseres til 20.25 Kr. om Ugen, udgøre c. 25 % af den nuværende Udgift til Arbejdsløn og c. 20 % af Godsejernes Nettoindtægt. Hvormeget Godsejerne virkelig kommer til at bære af Stigningen, kan man vanskeligt have nogen Mening om. Saafremt de gennemgaaende maa deltage med Halvdelen, vil en Forhøjelse af Ugelønnen til 20.25 Kr. medføre en gennemsnitlig Reduktion af deres Nettoindtægt paa 10 %. Virkningerne vil imidlertid stille sig højst forskellig indenfor de forskellige Dele af Landet. I de nordlige Distrikter vil en Minimalløn paa 20.25 Kr. kun medføre en forholdsvis ringe Udgift, medens en Minimalløn paa 16.20 Kr. i de sydlige og sydøstlige Distrikter vil betyde en anselig Forøgelse af Driftsomkostningerne.

For at komme hele dette for Reformens Gennemførelse saa betydningsfulde Spørgsmaal mere direkte ind paa Livet, har Komiteen bearbejdet 500 Forpagterregnskaber, idet den har undersøgt, dels hvormeget hver enkelt Forpagter har betalt pr. Acre i aarlig Afgift til Godsejerne, dels hvormeget denne Afgift maatte reduceres, naar Arbejdslønnen, som var blevet udbetalt

¹⁾ Angaaende Fremgangsmaaden ved Tallenes Beregning henvises til Komiteens Betænkning pag. 67—69.

det paagældende Aar, var blevet forhøjet til et ugentligt Gennemsnit pr. Arbejder af henholdsvis 16.20 Kr., 18.00 Kr. og 20.25 Kr., under Forudsætning af at Godsejeren kom til at betale Halvdelen af Udgiften ved Arbejdslønnens Forhøjelse. Komitéen offentliggør kun Resultaterne for 271 Forpagtergaarde, beliggende i de 15 Distrikter, hvor den gennemsnitlige Arbejdsløn var lavest, og det viser sig her, at kun i »et ringe Mindretal af Tilfældene« vil Afgiften til Jordejeren blive reduceret med over 25 0/0, og dernæst at det, hvor dette finder Sted, saa godt som udelukkende drejer sig om Forpagtninger med forholdsvis lav Afgift.

Komitéen rører her — uden dog at komme nærmere ind derpaa — ved Spørgsmaalet om Forbindelsen mellem selve Forpagtningsafgiften og det Omfang, hvori den maa reduceres, hvis Jordejeren ogsaa skal bære en Del af Lønforhøjelsen. Da Belysningen af dette Spørgsmaal imidlertid er af ikke ringe Interesse, er der i nedenstaaende Oversigt foretaget en særlig Bearbejdning af Komitéens Materiale med dette Formaal for Øje. Forudsætningen er her, at Arbejdslønnen forhøjes til 18 Kr. om Ugen, og at Merudgiften fordeles ligelig mellem Jordejer og Forpagter.

Antal Forpagt- ninger	Gennemsnitlig Forpagtnings- afgift pr. Acre Kr.	Reduktion i Forpagt- ningsafgiften 0/0
13	27.23	0
44	26.70	0.1—2
55	21.53	2.1—4
54	20.55	4.1—6
25	21.53	6.1—8
22	18.53	8.1—10
36	18.00	10.1—15
15	15.39	15.1—20
3	13.63	20.1—25
4	13.28	over 25.

Det fremgaar heraf, at jo mindre Indtægt Godejeren har pr. Acre af sit Gods, desto større bliver den forholdsvise Reduktion af Forpagtningsafgiften, og denne Kendsgerning peger atter hen paa, at Arbejdslønnen er høj, hvor Forpagtningsafgiften er høj. Naar Komitéen i denne Forbindelse udtaler, at den lave Forpagtningsafgift tyder paa daarlig Drift, og at en dygtig Forpagter derfor vil kunne betale en højere Arbejdsløn uden Formindskelse af Forpagtningsafgiften, saa at hele dette Spørgsmaal næppe faar synderlig Betydning for Minimallønsreformen, saa er det muligt, men ikke givet. Den lave Forpagtningsafgift kan ogsaa være Resultatet af daarlige Jorde og daarlig Beliggenhed.

V.

De forskellige politiske Partier, som hidtil har taget Stilling til Landboreformerne, er vel i Principet enige om Indførelse af obligatorisk Minimalløn for Landbrugsarbejdere; men i Praksis er Meningerne derom ikke saa lidt delte.

Unionisterne eller rettere en Del af disse stiller sig for saa vidt paa det bestaaende Grundlag, som de i det store og hele følger Linjerne i Trade Boards Act 1909. For de øvrige Fraktioner: Regeringspartiet, Arbejderpartiet og Socialisterne er derimod de Principer, som er nedlagt i denne Lov, ikke længer fyldestgørende.

Som en væsentlig Mangel ved Trade Boards Act fremhæves det, at den ikke indeholder nogen Definition af Begrebet Minimalløn, en Omstændighed, som navnlig for Landbrugets Vedkommende menes at ville van-

skelligøre Domstolens Arbejde, fordi Lønnen i mange Egne er saa lav, at den nødvendige Forhøjelse næppe vil blive gennemført, hvis ikke Domstolen har en bestemt Rettesnor at gaa efter. I modsat Fald vil »Spørgsmaalet om Landbrugets Evne til at bære Byrderne ved Lønnens Forhøjelse blive det afgørende, medens det mere fundamentale Spørgsmaal om Arbejdernes Trang vil blive af underordnet Betydning.« Regeringskomitéen forlanger derfor, at selve Loven skal indeholde den Bestemmelse, at Lønnen skal fastsættes »at least at such a sum as will enable the labourer to keep himself and an average family in a state of physical efficiency and to pay a commercial rent of his cottage.« Denne Fordring ønsker Komitéen dog ikke gennemført med det samme, men i Distrikter, hvor Lønnen er særlig lav, indenfor en bestemt, kortere i Loven fastsat Frist. Det er første Gang, man i Praxis overfor en Industri opstiller det i de senere Aar med stedse større Styrke rejste social-etiske Krav, at der ved Fordelingen af Udbyttet først og fremmest skal sikres Arbejderne en passende Andel. Mulighederne for i Praxis at gennemføre dette Krav afhænger selvfølgelig af den økonomiske Udvikling. Det kan ikke noksom slaas fast, at saalænge Produktionsgrundlaget er privat-kapitalistisk, maa de kunstige etiske Fordelingsregler som Hovedregel følge Lovene for den økonomiske Fordeling af Udbyttet. Det af Komitéen opstillede Krav kan derfor kun opfattes som et Forbillede, Domstolen bør stræbe hen imod, efterhaanden som Landbrugets økonomiske Kultur stiger. Ved den første Fastsættelse vil Lønnen ikke kunne løftes op over

det Niveau, der er bestemt af dens Stilling som økonomisk Fordelingsfaktor, hvor lavt end dette Niveau kan synes at ligge for den, der betragter Sagen udelukkende fra et socialt Standpunkt. Der er dog ingen Tvivl om, at denne Grænse, navnlig i de Egne, hvor Arbejdslønnen er lav, ligger en Del over det nuværende Lønniveau.

Det er ganske logisk, naar Komitéen ud fra sit principielle Syn paa Arbejdslønnen drager den Slutning, at Forpagterklassen alene ikke vil kunne bære Byrderne ved Lønnens Forøgelse, og at det derfor gælder om at vælte en Del deraf over paa Godsejerne: It should therefore, be laid down as an essential feature in any legislation dealing with the Minimum Wage, that a farmer who is able to prove that the rise in wages has put upon him an increased burden, should have the right to apply to some judicial body for a re-adjustment of his rent.* Nogen reel Betydning for Arbejdslønnens Højde har en saadan Foranstaltning ikke, og om der herved kan opnaas nogen nævneværdigere Forskydning i Udbyttets Fordeling mellem Forpagtere og Godsejere end under frie Konkurrenceforhold, turde vel være tvivlsomt. Man kan ved et Obligatorium til en vis Grad virke regulerende paa Linjerne for Udbyttets Fordeling; men det ligger over menneskelig Magt under de bestaaende Produktionsforhold at foretage en saa radikal Forskydning i disse Linjers Retning som den, Komitéen tænker sig. Man bør vistnok i det hele taget langt snarere opfatte den foreliggende Opgave som et Produktionsproblem, altsaa først og fremmest rette Bestræbelserne paa at forøge

Landbrugets Produktivitet, saa bliver der ogsaa et større Udbytte til Arbejderne.

Arbejderpartiet har i sin Betænkning aftrykt et helt Lovforslag om Oprettelsen af Lønningsnævn i Landbruget. Ogsaa her træffer vi optaget en Definition af Begrebet Minimalløn som den Løn, der kan forventes at holde »an agricultural labourer and his wife and family in at state of general efficiency«, og samtidig kræver det, at Nævnene skal fastsætte en Maximal-arbejdstid, som normalt ikke maa overskride 60 Timer ugentlig, iberegnet Spisetiden. Nævnenes Beslutninger skal godkendes af Landbrugsministeriet, som, hvis det ikke mener at kunne gøre dette, selv skal fastsætte Arbejdslønnen og Arbejdstiden. Ministeriets lokale Embedsmænd skal kunne give Tilladelse til, at der betales en lavere Løn til Arbejdere, som paa Grund af Alder, Svaghed eller særlige Aarsager ikke er i Stand til at fortjene Minimallønnen. Et vist Antal Overarbejdstimer skal for et Tidsrum af indtil 6 Uger kunne tillades af Landbrugsministeriet, under Forudsætning af at Lønningsnævnene fastsætter en særlig Betaling for Overarbejde. Arbejdet skal ophøre Lørdag Eftermiddag Kl. 1; men Landbrugsministeriet skal i særlige Tilfælde kunne give Tilladelse til Arbejde efter dette Tidspunkt, mod at der i den følgende Uge gives Arbejderen fri en Hverdag Kl. 1. Hvis Arbejderen anvendes til Arbejde om Søndagen, skal han have fri et tilsvarende Antal Timer en Hverdag i den følgende Uge.

The Fabian Society indrømmer i sin Betænkning, at Indførelse af Minimalløn i det engelske Landbrug »uundgaeligt vil medføre en uhyre Forøgelse i

Landbrugets samlede Omkostninger«, men mener ikke desto mindre, at Landbruget meget vel kan bære en saadan Byrde: »Thi naar høj Løn kan betales i Nordengland, kan den samme Løn ogsaa betales i Midt- og Sydengland, og naar Verdenspriserne tillader høj Løn i Cumberland og Skotland, saa tillader de ogsaa, at der betales høj Løn i Oxfordshire og Dorsetshire«. Uden dybere Begrundelse virker disse Argumenter ikke overbevisende. Men en saadan giver Betænkningen ikke. Ud fra den her fremsatte Paastand kræves det saa, at der skal fastsættes den samme Minimalløn for hele England og for alle Slags Landarbejdere. De lokale Afvigelser og de Afvigelser, som betinges i Arbejdets kvalitative Forskel, maa altsaa ikke give sig Udtryk i Arbejdslønnen, men i Forpagternes eller Godejernes Indtægter. I Egne med ringe Udvikling skal der dog kunne indrømmes en kortere Overgangsperiode. For de første 5 Aars Vedkommende skal Lønnen fastsættes ved Lov af Parlamentet.

Med Hensyn til selve Maskineriet kræves Oprettelsen af et National-Board, som skal fastlægge Hovedprinciperne, og af Local-Boards, som skal tillægge disse Principer efter de lokale Forhold. Til Belysning af de Opgaver, som skal løses af Nævnene, anføres i Betænkningen følgende: Lønnen skal fastsættes som Ugeløn, og den skal betales, hvad enten det er vaadt eller tørt Vejr. Hvis der f. Eks. arbejdes mere end 50 Timer ugentlig, skal der ogsaa betales mere. Baade Akkordlønnen og Timelønnen skal være forholdsvis høj, og hvis Akkordlønnen blev fastsat højere end Timelønnen, vilde det bidrage til at undgaa Tab ved daarligt Vejr. Betaling i Naturalier i Stedet for i rede

Penge skal saa vidt muligt undgaas, og det bliver derfor en Opgave for Local-Boards at fastsætte Værdien af Naturalydelseerne og at paase, at denne i Forbindelse med den kontante Løn ikke bliver mindre end Minimum. Endvidere skal Local-Boards fastsætte Arten og Omfanget af det Arbejde, som skal udføres af unge og gamle Arbejdere, som ikke lønnes med Minimal-lønnen.

Om alle disse Enkeltheder var det at Kampen skulde have staaet i Underhuset. Nu er der indtil videre ingen Udsigt til at dette vil ske. Krigen har taget Livet af samtlige Landboreformer, hvis Opgave ikke blot var den rent umiddelbare at ordne Landbrugets økonomiske og sociale Forhold, men ogsaa »at sikre Englands Brødforsyning under en Krig«.
